

Запорізький обласний центр
соціальних служб для сім'ї, дітей та
молоді

МАТЕРІАЛИ до заняття для студентів «ПОСЛУГА СІМЕЙНОГО ПАТРОНАТУ»

**Безрук Марина Леонідівна – методист відділу методичного забезпечення
соціальної роботи Запорізького обласного ЦСССДМ**

2020 рік
м. Запоріжжя

1.1. Що таке патронат над дитиною?

Патронат над дитиною – це професійна комплексна соціальна послуга, що передбачає: тимчасовий догляд, виховання та реабілітацію дитини в сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною, її батьками складних життєвих обставин (насильство, бездоглядність, загроза життю і здоров'ю, проблеми з житлом, хвороба батьків або їх ув'язнення тощо) та/або у період прийняття рішення щодо подальшої долі дитини (усиновлення, влаштування до прийомної сім'ї, ДБСТ, під опіку тощо).

Послугу з патронату вперше в Україні було запроваджено МБО «Партнерство «Кожній дитині» про підтримці Всесвітнього дитячого фонду (Швеція) з 2009 року.

Сім'я патронатного вихователя – це сім'я, в якій за згоди всіх її членів повнолітня особа, яка пройшла спеціальний курс підготовки, виконує обов'язки патронатного вихователя на професійній основі.

1.2. У чому полягає суть послуги патронату над дитиною?

Суть послуги – у забезпеченні сімейного догляду дитині, яка тимчасово залишилася без батьківського піклування, а також – у забезпеченні вирішення кожного такого випадку у спосіб, який відповідатиме найкращим інтересам дитини за умови підтримки її сім'ї.

1.3. Для кого ця послуга?

- новонароджені діти, залишені в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я, або яких відмовилися забрати батьки чи інші родичі;
- підкинуті, знайдені діти;
- безпритульні діти;
- діти з сімей, в яких існує загроза їх життю та здоров'ю;
- діти, які зазнали насильства, жорстокого поводження;
- діти, батьки або особи, які їх заміняють, померли, безвісно відсутні;
- діти, переміщені із тимчасово окупованої території, або району проведення бойових дій в зоні АТО/ООС;
- інші діти, які за різних обставин певний час не можуть перебувати у власній сім'ї або їхні батьки чи особи, які їх заміняють, не можуть піклуватись про них.

Одночасно під патронат (в одну патронатну сім'ю) влаштовується виключно один випадок: діти (не залежно від їх кількості), які є братами-сестрами, або які до влаштування під патронат проживали в одній родині.

Патронатний вихователь має бути готовим негайно прийняти у своїй сім'ї дитину/дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах, і, відповідно до рішення органу опіки та піклування, потребують захисту та тимчасового догляду у сім'ї патронатного вихователя, підтримки найближчого родинного оточення такої дитини.

1.4. Як визначається необхідність застосування послуги патронату?

Основними підставами для **прийняття органом опіки та піклування рішення про тимчасове влаштування дитини під патронат можуть бути:**

- загроза життю та здоров'ю дитини;
- ухиляння батьків від виконання батьківських обов'язків;
- виявлення покинутої чи знайденої дитини;
- заява батьків, законних представників у зв'язку зі складними життєвими обставинами;
- тимчасова неможливість виконувати обов'язки з догляду та виховання дитини через стан здоров'я батьків, законного представника дитини.

За потреби вжиття негайних дій щодо термінового влаштування, дитина може бути передана до сім'ї патронатного вихователя за наказом служби у справах дітей та згідно з актом прийому-передачі дитини.

Відсутність у дитини документів, які засвідчують її особу, не є перешкодою влаштуванню дітей під патронат.

1.5. Яке фінансування послуги з патронату?

За надання послуги патронатний вихователь щомісяця отримує*:

- грошове забезпечення в розмірі 5-ти прожиткових мінімумів для працездатних осіб. При влаштуванні дітей віком до 1 року, малолітньої або неповнолітньої вагітної, дитини з ВІЛ, дитини з інвалідністю, та одночасно двоє і більше дітей, грошове забезпечення збільшується на 10% за кожну дитину та категорію, але сумарно не перевищує 50%;
- соціальну допомогу на утримання та виховання дитини в розмірі 2,5 прожиткових мінімумів відповідно до віку дитини та 3,5 прожиткових мінімумів для дітей з інвалідністю;
- сплату єдиного внеску за загальнообов'язкове державне соціальне страхування за патронатного вихователя.

* Відповідно до порядку оплати послуг патронатного вихователя та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, затвердженого постановою КМУ від 16.03.2017 р. № 148 (зі змінами).

Економічний ефект запровадження послуги патронату досягається за рахунок інтенсивності роботи з вирішення проблем дитини та її сім'ї, використання міждисциплінарного підходу та технології ведення випадку, що дозволяє прискорити процес вироблення оптимальних рішень та їх прийняття з урахуванням найкращих інтересів дитини.

Як результат – загальні витрати на надання послуг одній дитині в сім'ї патронатного вихователя в 2 рази менші, ніж в центрі соціально-психологічної реабілітації, і в 2,2 рази менше, ніж у будинку дитини.

На запровадження патронату в Україні у 2020 році державою закладено субвенцію місцевим бюджетам.

Грошове забезпечення патронату

Період	Категорії та розрахунки на 2020 рік					
	Діти віком від народження до 6 років	Діти віком від народження до 6 років (з інвалідністю)	Діти віком від 6 до 18 років	Діти віком від 6 до 18 років (з інвалідністю)	Прожитковий мінімум для працездатних осіб	Прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність
Січень-червень 2020 року	1779 грн x 2,5 = 4447,5 грн	1779 грн x 3,5 = 6226,5 грн	2218 грн x 2,5 = 5545 грн	2218 грн x 3,5 = 7763 грн	2102 грн x 5 = 10510 грн	1638 грн x 5 = 8190 грн
Липень-листопад 2020 року	1895 грн x 2,5 = 4737,5 грн	1895 грн x 3,5 = 6632,5 грн	2318 грн x 2,5 = 5795 грн	2318 грн x 3,5 = 8113 грн	2197 грн x 5 = 10985 грн	1712 грн x 5 = 8560 грн
3 грудня 2020 року	1921 грн x 2,5 = 4802,5 грн	1921 грн x 3,5 = 6723,5 грн	2395 грн x 2,5 = 5987,5 грн	2395 грн x 3,5 = 8382,5 грн	2270 грн x 5 = 11350 грн	1769 грн x 5 = 8845 грн

Послуга патронату до 31.12.2026 року фінансується ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ.

1.6. Яка тривалість послуги?

Термін перебування під патронатом визначається потребами дитини та залежить від складності життєвих обставин, які спричинили її влаштування, але **не має перевищувати 3 місяці**.

В окремих випадках є потреба в подовженні термінів, але **загальний термін перебування не повинен перевищувати 6 місяців**.

Якщо після спливання зазначеного терміну, біологічними батьками дитини не подолано складні життєві обставини, або за інших причин повернення до сім'ї не є можливим, для дитини спеціалістами буде обрано альтернативні форми сімейного виховання – усиновлення, опіка/піклування, прийомна сім'я чи дитячий будинок сімейного типу.

1.7. Хто відповідальний за послугу на території?

Відповідно до п.3 постанови КМУ «Деякі питання здійснення патронату над дитиною» від 16.03.2017 р. № 148 з боку виконавчих органів необхідним є прийняття рішення (розпорядження) про

запровадження послуги патронату над дитиною, яким визначається організація або заклад, на який покладатимуться функції з організації надання такої послуги: «Районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчі органи міських рад з урахуванням потреб населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах приймають рішення (розпорядження) про запровадження послуги з патронату над дитиною, яким визначається організація або заклад, на який покладатимуться функції з організації надання такої послуги (соціальний заклад)».

1.8. Надання послуги патронату здійснюється за таким алгоритмом:

1. Виявлення дітей та сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, що здійснюється фахівцями ЦСССДМ, надавачами соціальних послуг ОТГ, будь-яким спеціалістом сфери освіти (вчитель, вихователь тощо) або сфери охорони здоров'я (лікар, медична сестра тощо), представником громади або небайдужим членом родини.
2. Оцінка потреб дитини чи оцінка її безпеки.
3. Створення безпечних умов для дитини, в разі потреби – термінове розміщення до медичного закладу з метою обстеження дитини та виявлення потреби у стаціонарному лікуванні.
4. Влаштування дитини у сім'ю патронатного вихователя здійснюється у тому випадку, якщо на попередньому етапі визначено, що саме ця послуга найкраще відповідає потребам конкретної дитини.
5. З моменту розміщення дитини під патронат формується міждисциплінарна команда для розроблення спільного індивідуального плану захисту цієї дитини та пошуку найкращих варіантів вирішення її подальшої долі.
6. Активна підтримка дитини в умовах патронату та соціальний супровід батьків/родичів/законних представників дитини з метою подолання складних життєвих обставин, що призвели до розлучення з дитиною.
7. Постійний моніторинг досягнутих результатів та впливу наданих послуг на можливість або неможливість повернення дитини до своєї родини. За наявності високого рівня ризиків – пошук для дитини нової сім'ї.
8. Прийняття рішень щодо повернення дитини до біологічної сім'ї або усиновлення дитини або влаштування під опіку, до прийомної сім'ї чи ДБСТ.
9. Підтримка дитини та її сім'ї на закріплення результатів та успішне завершення роботи з випадком.

Виявлення потреби у послугі патронату над дитиною	Виявлення дитини/дітей, які у зв'язку із СЖО не можуть проживати у родині	Наявність звернення батьків/родичів чи законного представника дитини/дітей або самої дитини/дітей з проханням про влаштування під патронат
	Інформування батьків, родичів про можливість скористатися послугою патронату	
	Створення безпечних умов для дитини/дітей за місцем проживання/перебування/виявлення. У разі потреби – термінове переміщення дитини, в т.ч.	
	Оцінка безпеки дитини	Початкова оцінка потреб дитини та її сім'ї
Надання послуги патронату над дитиною	Прийняття рішення про влаштування дитини/дітей в сім'ю патронатного вихователя	
	↓ ↓	
	Термінове влаштування дитини під патронат за наказом ССД	Розгляд на Комісії з питань захисту прав дитини питання надання послуги з патронату даній дитині
	Інформування патронатного вихователя про потребу влаштування дитини/дітей під патронат та узгодження цього процесу	
	Підготовка дитини до переміщення та узгодження рішення з її родиною	
Формування міждисциплінарної команди з ведення випадку		

Влаштування дитини до сім'ї патронатного вихователя	
Аналіз ситуації	
↓ ↓	
Вивчення обставин, факторів ризику та ресурсів сім'ї дитини	Вивчення потреб та особливостей розвитку дитини/дітей
Засідання міждисциплінарної команди	
Розроблення індивідуального плану соціального захисту дитини та його реалізація	
Комплексна оцінка потреб та здійснення соціального супроводу біологічної сім'ї влаштованої під патронат дитини/дітей	
Надання послуг	
↓ ↓	
Соціальний супровід сім'ї дитини	Догляд, виховання та реабілітація дитини/дітей в сім'ї патронатного вихователя, надання освітніх, медичних та інших послуг
Оцінка досягнутих результатів, коригування індивідуального плану соціального захисту дитини	
↓ ↓	
Визначення умов повернення дитини/дітей у біологічну сім'ю	Пошук нової сім'ї для дитини/дітей
Прийняття рішення про вибуття дитини/дітей із сім'ї патронатного вихователя	
Організація процесу переміщення дитини (вибуття)	
Підготовка дитини/дітей до переміщення (вибуття)	Підготовка сім'ї дитини чи нової сім'ї до повернення/ влаштування дитини/ дітей
↓ ↓	
Реінтеграція (повернення) дитини до біологічної сім'ї	Влаштування дитини до сімейних форм виховання
Післяпрограмна підтримка дитини та її сім'ї. Оцінка впливу наданих послуг	

1.9. Патронатним вихователем може бути:

- повнолітня особа, яка є громадянином України;
- має позитивний досвід виховання дітей;
- має житло (власне, орендоване);
- не має судимості;
- стан здоров'я дозволяє забезпечувати догляд та виховання дітей;
- має добровільного помічника серед членів родини (чоловік/дружина, мати/батько, брат/сестра, повнолітня дитина);
- кандидат разом з помічником пройшли навчання за спеціальною програмою підготовки .
- уклав/ла договір про надання послуг з патронату з відповідним органом опіки.

Патронатний вихователь не може поєднувати надання послуг патронату над дитиною з іншими видами діяльності, які перешкоджатимуть якісному виконанню умов договору про патронат над дитиною.

Патронатними вихователями не можуть бути особи, зазначені у статті 212 Сімейного кодексу України, а також особи, чиї діти були засуджені, перебувають/перебували у конфлікті із законом.

Патронатний вихователь здійснює свою професійну діяльність щодо догляду та виховання дітей в умовах своєї сім'ї, залучаючи до надання послуг у суботні, недільні дні та вечірні години добровільного помічника із числа членів сім'ї. Залучення ще одного члена сім'ї (помічника патронатного вихователя) обґрунтовується потребою гарантії у забезпеченні безпеки дитини; підтримки у виконанні певних обов'язків з догляду, особливо у разі влаштування одночасно декількох дітей, немовляти, дітей з особливими потребами тощо.

З моменту передачі дитини під патронат саме патронатний вихователь несе повну

відповідальність за життя, збереження здоров'я дитини.

Кандидатам, які мають намір стати патронатними вихователями **необхідно звернутися** до місцевого Центру/ОТГ/КУ для отримання додаткової інформації щодо процесу запровадження даної послуги в громаді та подати відповідний пакет документів.

Станом на 06.03.2020 року в Україні діє **129** патронатних сімей, які надали тимчасову підтримку **565** тимчасово влаштованим під патронат дітям.

Станом на 01.04.2020 року у Запорізькій області функціонує **2** патронатні сім'ї, до яких було всього влаштовано **8** дітей.

Перелік документів, які потрібно зібрати кандидатам у патронатні вихователі:

- заява;
- копія паспорта свого та кандидата у помічники патронатного вихователя;
- довідка про склад сім'ї (форма №3);
- копія трудової книжки (за наявності);
- висновки про стан здоров'я кандидата та осіб, які проживають разом із ним;
- довідки від нарколога, психіатра та фтизіатра, в т.ч. і для осіб, які проживають разом із кандидатом у патронатні вихователі (та досягли відповідного віку);
- довідки про відсутність судимості, в т.ч. і у повнолітніх членів сім'ї, які проживають разом із кандидатом у патронатні вихователі;
- документ, що підтверджує право власності або користування житловим приміщенням;
- письмова згода на влаштування дітей до цієї сім'ї усіх повнолітніх членів сім'ї кандидата у патронатні вихователі.

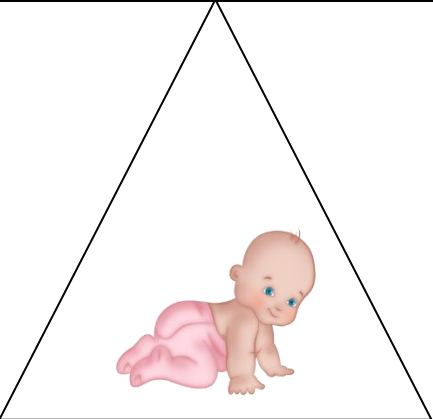
1.10. Перелік документів, які заповнюються в процесі переміщення (влаштування) дитини в родину патронатного вихователя:

1. Акт про факт передачі дитини;
2. Копія свідоцтва про народження дитини (за наявності);
3. Рішення про влаштування дитини до сім'ї патронатного вихователя;
4. Договір про патронат над дитиною/ наказ служби у справах дітей (у разі термінового влаштування дитини);
5. Довідка про стан здоров'я дитини на дату влаштування її до сім'ї патронатного вихователя;
6. Медичну картку дитини (за наявності);
7. Копія медичного висновку про дитину з інвалідністю віком до 18 років, копія індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (у разі влаштування дитини з інвалідністю);
8. Документи, що підтверджують освітній рівень дитини (за наявності);
9. Картка первинного спостереження за станом дитини на дату її влаштування, яка заповнюється працівником соціального закладу за формою, встановленою Міністерством соціальної політики;
10. Копію індивідуального плану соціального захисту дитини;
11. Короткий опис життєвої історії дитини із зазначенням причин її влаштування в сім'ю патронатного вихователя, підготовлений працівником соціального закладу.

Патронатному вихователю можуть бути передані інші наявні в дитини документи, письмові рекомендації щодо особливостей її виховання, догляду, лікування чи реабілітації, підтримки контактів з батьками, особами, які їх замінюють, родичами та з інших питань.

Відсутність у дитини документів, що посвідчують її особу, не є перешкодою до влаштування її до родини патронатного вихователя.

1.11. Завдання та обов'язки основних суб'єктів патронату
(ЦСССДМ/ОТГ/КУ та ССД, патронатний вихователь та помічник, громада)

Патронатний вихователь та його помічник		Соціальний заклад/ відповідальна особа
<ul style="list-style-type: none"> ○ створення безпечних умов для проживання та розвитку дитини; ○ спостереження за дитиною та визначення її потреб, проблем, сильних сторін; ○ формування життєвих навичок дитини; ○ забезпечення відвідування дитиною ДНЗ/ школи, гуртків, секцій, медичних установ тощо; ○ представлення інтересів дитини перед іншими установами (лікарня, школа, ДНЗ тощо); ○ створення умов для контактів дитини з її батьками, родичами; ○ спостереження за тим, який вплив має контакт з батьками на дитину, на її емоційний та фізичний стан; ○ підготовка дитини до повернення в сім'ю; ○ консультування батьків дитини; ○ підготовка рекомендацій батькам; ○ за потреби створення умов для встановлення контакту дитини з потенційними опікунами 	<p style="text-align: center;">Громада</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ сприяння поверненню дитини в біологічну родину (залучення додаткових ресурсів, працевлаштування батьків, забезпечення житлом, лікування тощо) або ініціювання позбавлення батьківських прав та пошук потенційних опікунів для дитини 	<ul style="list-style-type: none"> ○ проведення оцінки потреб дитини та її сім'ї, визначення переліку необхідних послуг; ○ визначення батьківського потенціалу та ресурсів сім'ї; ○ здійснення координації та забезпечення процесу реабілітації дитини; ○ залучення фахівців для надання необхідної допомоги дитині, її біологічній сім'ї; ○ ознайомлення патронатних вихователів із життєвою історією дитини, причинами вилучення, інформування їх про зміни у біологічній сім'ї; ○ координація знайомства дитини з потенційними опікунами/ прийомними батьками (за потреби); ○ організація зустрічей із дитиною чи створення інших умов для підтримання її контактів з біологічними батьками; ○ надання допомоги та консультацій щодо умов перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя, задоволення її потреб; ○ здійснення аналізу ефективності надання послуги

Всі суб'єкти забезпечують права дитини, які вона має: на якісний догляд та виховання, що забезпечує рівність і виключає всі форми дискримінації, пов'язані з інвалідністю, національністю, статтю, релігією, соціальним походженням; на освіту, розвиток фізичного, емоційного та інтелектуального потенціалу; на життя в родині; на те, щоб відчувати доброзичливі відносини; на одержання висококваліфікованого медичного догляду; на особисту повагу, на гідне і справедливе відношення; на поведження, відповідно до віку; на недопущення будь-яких форм жорстокого поведження та на захист від жорстокості, насильства, експлуатації; на активну участь дитини у прийнятті рішення щодо її влаштування і право висловлювати свою точку зору й думку; на знання змісту всіх звітів вихователів, соціальних працівників, які можуть вплинути на прийняття рішення про її майбутнє (якщо для цього немає обмежень за віком); на знання подробиць обставин в її родині; на власний простір і можливість побути на самоті, на особисте майно; на спільну участь у придбанні предметів особистого користування, їжі, одягу; на власну індивідуальність та її захист; на встановлення відносин з тими, хто відіграє важливу роль у її житті.